

Королівська меланхолія: психічні розлади іспанських Бурбонів

Одна із гілок відомої монаршої династії Бурбонів ось уже четверте століття посідає престол Іспанії, хоча у XVIII ст. перспектива їхнього тривалого правління була досить сумнівною. Через традиційні близькосторіднені шлюби представники цього дому неодноразово стикалися із серйозними репродуктивними проблемами, високою дитячою смертністю, а також рецидивними психічними захворюваннями. Так, іспанські королі потерпали від емоційної нестабільності, депресії, параної, галюцинацій, розладів харчової поведінки, релігійної манії, порушень сексуальної сфери тощо. Розгляньмо патологічну спадковість Бурбонів на прикладі засновника монаршого роду Філіпа V, його дітей і внуків.

Філіп V: король, що правив двічі

Філіп, герцог Анжуйський, народився 19 грудня 1683 р. у Версальському палаці, ставши другим сином Людовика Великого Дофіна (єдиного законного сина правлячого короля Франції Людовика XIV) і, відповідно, третім у черзі на французький престол. Його мати, Марія Анна Вікторія Баварська, із дому Віттельсбахів, доводилася своєму чоловікові троюрідною сестрою.

На думку біографів, саме мати передала Філіпу V й іспанським Бурбонам загалом психічну нестабільність, відому серед Віттельсбахів упродовж кількох поколінь. Її уроджена схильність до депресії ще більше загострилася під час перебування у Версалі, де Марія Анна відчувала мовний і культурний бар'єр, придворні критикували її «жахливо потворну зовнішність», а чоловік відкрито заводив фавориток. Унаслідок цього вона вела замкнутий спосіб життя, майже не виходила зі свого будуару, панічно боялася публічних виступів, взагалі неохоче спілкуючись французькою. А ще Марія Анна ненавиділа позувати художникам і навіть уникала дивитися у дзеркало. Крім того, дофіна відзначалася хворобливістю та перенесла принаймні шість викиднів, народивши все ж трьох здорових синів. Її постійне нездужання стало приводом для додаткових кпинів і звинувачень у симулюванні з метою привернення уваги. За переказами, вона говорила: «Мені доведеться померти, щоб виправдати себе». Марія Анна померла у віці 29 років — найімовірніше від туберкульозу.

На той час Філіпові було лише шість років. Бабуся лишила такий опис хлопця: «Якби його поставили перед сотнею гармат і сказали: „Стій тут“, він би стояв твердо, як стіна. Однак, якби хтось із близьких сказав йому: „Йди геть“, він би пішов. У нього немає впевненості в собі. Він робить усе, що йому наказуєш, але нічого більше». А герцог де Сен-Сімон у своїх «Мемуарах» писав, що Філіп «не був народжений з якоюсь інтелектуальною перевагою та не мав ані найменшої уяви. Він був холодним, мовчазним, сумним і стриманим, не знав жодних задовольень, окрім полювання, боявся товариства, боявся навіть себе, рідко привертав увагу, рідко прив'язувався до інших, за звичкою та за складом розуму віддавав перевагу усамітненню. Він був неймовірно марнославним і не терпів жодних суперечностей».

Філіпа, як другого сина, ніколи не готували до виконання монарших обов'язків, але у віці 16 років він несподівано отримав корону Іспанії. Після смерті останнього представника іспанської династії Габсбургів (детальніше про них та їхню патографію — у «Нейро-News», № 3, 2014) Людовик XIV, який доводився покійному одночасно кузеном, швагrom і сватом, офіційно проголосив новим королем саме свого внука. Юнак мав лише кілька тижнів, щоб пройти своєрідне навчання управління державою, після чого урочисто прибув до Мадрида.

Проте війна між європейськими державами за іспанську спадщину тривала ще цілих 14 років. Рішучість і наполегливість молодого очільника, який зумів

Людвиг XIV, впливовий дід

Філіп (на подушці) з батьками та братами

Проголошення Філіпа королем Іспанії

дати відсіч найкращим арміям, викликали захоплення не лише іспанців, а й іноземців. Він особисто брав участь у битвах, за що одержав прізвисько Завзятий, і врешті зміг утримати іспанську корону, хоча й ціною територіальних поступок. На першому етапі правління йому ще й удалося здійснити адміністративну реформу, модернізувати армію, упорядкувати податкову систему тощо, перебудувавши Іспанію за французьким зразком.

Сучасники підкреслювали в його характері прагнення до справедливості, праведності, глибоку релігійність та відсутність вад, яких він не терпів і в оточення. Втім Філіп був наділений гіперсексуальним темпераментом — як і його предки. Так, його батько, овдовівши, взяв нову дружину, але мав також трьох позашлюбних дітей від коханок. У його діда, Людовика XIV, окрім шістьох законнароджених нащадків, було ще принаймні 16 бастардів.

Натомість Філіп виробив абсолютно протилежну модель сексуальної поведінки, визнаючи лише єдину форму статевих зв'язків — освячений церквою шлюб. У 17 років він одружився із 13-річною Марією Луїзою Савойською, своєю троюрідною сестрою одразу по двох лініях. У них народилося четверо синів, двоє з яких не пережили дитинства. Сама Марія Луїза померла 25-літньою від туберкульозу. Лишившись удівцем у 29 років, король уже через 10 місяців уклав новий шлюб — з Ізабелю (Єлизаветою) Фарнезе (1692–1766), яка доводилася йому чотириюрідною сестрою по лінії Віттельсбахів. Подружжя прожило разом понад три десятиліття і мало семеро дітей, з яких лише один син помер немовлям.

Дослідник Вівіан Грін відзначав, що монарху був властивий компульсивний сексуальний потяг, потреба в інтимній близькості щодня, а то й по кілька разів на день, яка змушувала його «недоречно тікати зі сповідальні в ліжко до своєї дружини». Оскільки адюльтер, а тим паче мастурбацію, Філіп вважав смертельним гріхом, то ніколи не заводив фавориток і не зраджував ані першій, ані другій жінці, вимагаючи натомість від них беззаперечного та негайного задоволення своїх статевих потреб — навіть на останніх строках вагітності чи під час хвороби. Придворні пліткували, що саме ця його ненаситність загнала в моголи тендітну Марію Луїзу. Порушивши іспанський

етикет, за яким королівське подружжя ночувало в окремих спальнях, він завжди спав із дружиною не лише в одній кімнаті, а й у спільному ліжку. Ізабель Фарнезе нарікала, що чоловік повністю позбавляв її особистого простору, зобов'язуючи цілодобово перебувати поряд із ним — на засіданнях ради міністрів, на полюванні та навіть у туалеті.

Однак при цьому Філіп сам був патологічно залежним від своїх королів. На думку дослідників, унаслідок раннього сирітства він підсвідомо шукав у жінках материнську фігуру, тому обидві його дружини мали абсолютну політичну владу. Марія Луїза, попри свій вік, успішно виконувала функції регента, коли чоловік від'їжджав на війну; також він не міг прийняти жодного рішення без її схвалення. Ізабель ще й майстерно використовувала сексуальний шантаж як головний засіб впливу на нього. Будучи надзвичайно амбітною й рішучою, вона змогла кардинально змінити курс зовнішньої політики Іспанії та фактично одноосібно керувала державою, коли король занурювався у свою «чорну меланхолію».

Періодичні епізоди зневіри й розчарування траплялись у Філіпа на початковому етапі правління, коли він, юний і недосвідчений, посів престол чужої країни, яку прагнули розірвати на частини сусідні держави. Так само зрозумілою була і його скорбота внаслідок ранньої втрати першої, надміру коханої дружини.

Проте восени 1717 р. монарх не просто поринув у звичну депресію, а ще й почав страждати від галюцинацій. Зокрема він нарікав, що його пожирало люте внутрішнє полум'я, а сонце пронизувало його тіло, досягаючи через плече до самого нутра. Лікарі під час огляду не виявили жодних симптомів фізичного ураження, пояснивши все маяченням. Це, своєю чергою, викликало гнів Філіпа, який заявив, що тільки його смерть доведе, хто з них правий. Він став запевняти, що хворіє на різноманітні недуги та вже незабаром має померти. Найбільше чоловіка лякала думка про власну виняткову гріховність і боязнь піти з життя без належної сповіді, тому він постійно — і вдень, і вночі — викликав духовника, а також за порадою міністрів уклав заповіт на користь Ізабель. Чутки про його стан поширилися Європою, й Англія та Франція оголосили Іспанії війну,

Марія Луїза Савойська,
перша дружина

Ізабель Фарнезе,
друга дружина

Філіп V (1739)

Співак Фарінеллі

яка певною мірою збавила короля і повернула до реальності.

Утім релігійна манія не полишала Філіпа. Чим далі все більше він ставав переконаним, що негаразди, які спіткали країну, є наслідком його несправедного життя, і врешті дійшов висновку, що має зректися престолу. Хоча цьому могла бути й інша, об'єктивна, причина — бажання повернутися до Франції та можливість успадкувати по братові трон у рідній країні.

У січні 1724 р. Філіп офіційно «відмовився від тягара управління державою, щоб залишок свого часу зосередитися на смерті й молитися про порятунок», передавши корону своєму 16-річному синові Луїсу, про якого піде мова в наступному розділі. Екс-король переїхав до віддаленого палацу, з якого продовжував пильно слідкувати за справами при дворі. Проте вже наприкінці серпня того ж року Луїс помер, й Ізабель переконала чоловіка не коронувати молодшого 9-річного сина, а знову самому очолити країну.

Другий період царювання характеризувався управлінською млявістю Філіпа і фактичним відходом від справ у зв'язку із прогресуючим психічним захворюванням. Унаслідок цього його почали сприймати радше як фантомну постать, а не як реального правителя.

Чергове загострення хвороби сталося навесні 1727 р., коли депресія перейшла у тяжку кататонічну форму. Від апатії та млявості чоловік раптово перейшов до буйної поведінки, кричачи на лікарів і священників, намагаючись побити дружину та навіть кусаючи самого себе. Також його діяли безсоння і втрата апетиту. Король їв лише солодке, відмовлявся від гігієнічних процедур та не допускав до себе слуг.

Ізабель ініціювала переїзд двору із Мадрида до Андалузії, що породило чутки, нібито вона ховає чоловіка від народу й не допускає його до управління державою. Королева, проте, не встерегла, коли він надіслав до ради Кастилії листа про своє нове зречення, але змогла обманом його відкликати і знищити. Після цього вона виставила біля покоїв Філіпа охорону й наказала ховати від нього письмове приладдя.

Після восьми місяців поведінка короля повернулася до норми: він постригся, поголився і знову взявся за державні справи. Однак значних порушень зазнали

циркадні ритми монарха: він вечеряв о 3:00, засинав о 5:00, а прокидався о 15:00; згодом чоловік почав підніматися о 17:00, лягаючи о 10:00. Міністри змушені були підлаштовуватися під ці графіки, нерідко збираючись на нараду вночі.

Наступна криза мала місце із серпня 1732 р. до весни наступного року. Філіп постійно лежав у ліжку, не встаючи навіть, щоб поїсти, відмовлявся перевдягатися, не дозволяв стригти собі ні волосся, ні нігті, проганяв радників і духовників. Однак уже після Великодня один з англійських послів із захопленням писав про його бадьору поведінку й активну громадську діяльність.

Утім на початку 1738 р. інший англійський посол звітував про «затмарення розуму» іспанського монарха: «Коли він прямує на обід, то так страшно виє, що довірені особи виводять із кімнати всіх, щойно він сідає за стіл; і оскільки королева ніколи не знає, як він поводитиметься, то не випускає його за двері, вони тепер навіть не виходять подихати повітрям в улюблений сад».

Король проявляв ознаки параної, постійно остерігаючись замаху на своє життя. Його відмова від гоління і стрижки була викликана страхом перед імовірним ураженням ножицями чи бритвою. Купання, відповідно, загрожувало утопленням. Також чоловік боявся отруєння через одяг, тому не дозволяв змінювати білизну і перебував в одній сорочці, доки вона не зітлівала на ньому. Внаслідок такого порушення гігієни Філіп цілі дні проводив у брудному ліжку в сповненій смородом спальні, а його відростлі нігті заважали тримати предмети і ходити.

Крім того, Філіпу були властиві й інші дивні психотичні симптоми. Зокрема, монарх часом вважав, що має ноги різної величини, через що не може пересуватися. Іншим разом він серйозно стверджував, що в нього відсутні кінцівки і він узагалі вже помер (синдром Котара). Періодично чоловіку здавалося, що певні частини його тіла були скляними, і він боявся, що від найменшого дотику розіб'ється на скалки, тому наказував обгортати себе ковдрами і не ворухився. Іноді він стрибавав палацом, сприймаючи себе за жабу. До цього всього додавалися ще й галюцинації. Філіп несамовито кричав, бо довкола нього, нібито, кружляли рої бджіл або його жалили якісь комахи.

Луїс на руках у матері

Із батьком, мачухою, братами і сестрою (1723)

Луїс у 10 років

Щоб заспокоїти короля, лікарі вдавали, що ловлять цих комах.

Тогочасні методи лікування жодним чином не поліпшували стан Філіпа. Так, щоб очистити організм, йому пускали кров, давали блювотне й проносне, а довкола ліжка розкладали церковні реліквії та свячену воду. Цілком випадково до монарха було застосовано музикотерапію, яка мала несподівано позитивний ефект.

У 1737 р. Ізабель запросила в палац відомого італійського співака Фарінеїлі, та його вокал заспокоїв збудженого короля. Відтоді артист залишався при дворі та щовечора упродовж 10 років, влаштувавшись у сусідній кімнаті, виконував для нього ті самі чотири пісні, які співав під час першого концерту. Придворні стверджували, що унікальний голос італійця не лише врівноважував Філіпа, а й виводив його із депресії, повертаючи радість життя й надаючи сил для праці.

Останніми роками король залишався пасивним, святоблним і похмурим, але в усьому підкорювався Ізабель. Він помер від інсульту 9 липня 1746 р. у віці 62 років. Маркіз д'Аржансон писав: «Філіп помер від смутку й ожиріння, якого набув через надмірне задоволення свого апетиту. Він був дуже працьовитий, але не робив нічого корисного. Жодна людина не дала такого яскравого прикладу, як можна неправильно поводитися у шлюбі, дозволяючи дружині керувати собою, і вона керувала ним погано».

Правління Філіпа V тривало 45 років і 3 дні (з першою), ставши найдовшим в історії Іспанії. Більшість сучасних фахівців сходяться на думці, що монарх страждав на біполярний афективний розлад із явним переважанням депресивних епізодів і низкою психотичних симптомів (як-от параноя, марення, галюцинації).

Луїс I та його Божевільна королева

Луїс (Людовик) був первістком Філіпа V та Марії Луїзи Савойської. Він народився 25 серпня 1707 р. у Мадриді й одразу став об'єктом пильної уваги як майбутній спадкоємець престолу. Наприклад, коли у дворічному віці хлопчик захворів на вітрянку, його мати так розхвилювалася, що в неї почалися передчасні пологи, а новонароджене дитя прожило лише

кілька днів. Коли померла сама Марія Луїза, Луїсу було всього 6 років.

Змалку на Луїса покладали високі сподівання і ставили вимоги не за віком. Так, у 8 років він уже їздив на полювання та супроводжував Філіпа в офіційних поїздках країною, а у 12 брав разом із ним участь у війсьній кампанії. У 14 хлопець одружився, а в 16 — став королем. Однак, на противагу батькові, його правління ввійшло в історію Іспанії як найкоротше — всього 229 днів.

Про особливості характеру Луїса відомо досить небагато. Сучасники описували його як надміру сором'язливого, глибоко релігійного, ліберального і великодушного. Говорили, що розумом хлопець удався в матір, а святоблністю — в батька. Він не успадкував Філіпового біполярного розладу й загалом лишався психічно стабільним, хоча інколи в нього все ж траплялися короткі епізоди апатії та пригніченого настрою. Маючи тендітну статуру, Луїс був спортивним і енергійним.

Коронований після батькового зречення 15 січня 1724 р., Луїс одразу ж здобув популярність серед простого народу, який радо називав його Улюбленим. Однак реальних успіхів за короткий період його правління не відбулося. Абсолютно недосвідчений у державних справах, парубок приділяв головну увагу придворному життю, а найбільшим клопотом стала його власна дружина.

Луїза Єлизавета Орлеанська, мадемуазель де Монпансьє (1709–1742), була донькою герцога Орлеанського Філіпа (племінника Людовика XIV, згодом регента неповнолітнього короля Людовика XV) і Франсуази Марі де Бурбон (узакононої позашлюбної дочки Людовика XIV), які доводились одне одному кузенами. Хоча Луїза походила із поважної сім'ї, її вихованням та освітою фактично ніхто не займався. Бабуся дала дівчині таку характеристику: «Не можна сказати, що вона потворна; у неї гарні очі, біла та ніжна шкіра, добре сформований ніс, хоча й затонкий, і дуже маленький рот. Утім, незважаючи на все це, вона найнеприємніша людина, яку я будь-коли бачила, у всіх своїх діях, чи то розмова, їжа чи пиття, вона нестерпна».

Оскільки в Луїзі було ще п'ятеро сестер, особливих надій на вдаль її заміжжя рідні не плекали.

Луїза в 9 років

Луїс I, король Іспанії

Луїза (1724)

Сестра Філіпіна

Проте наприкінці 1721 р. батько дівчини ініціював так званий обмін принцесами, покликаний зміцнити союз Франції та Іспанії. У його межах 4-річну доньку Філіпа V Анну Марію Вікторію (про неї йтиметься у другій частині статті) відправили до Версалю із перспективою майбутнього заміжжя з королем Людовиком XV, на той момент 11-річним. Луїза ж, якій щойно виповнилося 12, прибула до Іспанії, де стала дружиною Луїса. Ведучи свій родовід від французьких Бурбонів, молодята доводилися одне одному водночас троюрідними братом і сестрою та двоюрідними тіткою і племінником.

Одразу після приїзду Луїза справила приємне враження, особливо на свого юного чоловіка. Однак в палаці швидко розгледіли брак у неї навіть початкової освіти, відсутність поваги до всіх, окрім короля й інфантів, і «незносну жвависть». Ексцентричні манери дівчини спочатку сприйняли за особливості французького етикету, проте чим далі поведіння принцеси все більше бентежило іспанський двір, відомий своїм суворим церемоніалом.

Сучасні фахівці припускають наявність у Луїзи межового розладу особистості з такими характерними симптомами, як провокативна поведінка, емоційна нестабільність, відсутність контролю імпульсів тощо. Наприклад, дівчина лаялася як посполита, лазила по деревах і гуляла вночі дахами. Під час трапези вона голосно відригувала та пускала газу.

Найбільше ж придворних шокувала схильність Луїзи до публічного оголення. Вона бігала садами в одній нічній сорочці, яка задиралася на вітрі. І навіть одягаючи сукню, дівчина «забувала» про нижні спідниці. Задокументований випадок, коли вона залізла на верх драбини і почала кликати на допомогу, а як збіглися люди, зухвало засвідчила їм відсутність у себе спіднього. Також принцеса вигадала гру, за умовами якої ганялася за своїми покоївками, повністю роздягнувши їх і зв'язавши їм руки; мешканці палацу мали затулятися, щоб не споглядати такі розваги.

Психічний стан Луїзи був хистким і коливався від одних крайнощів до інших. Так, якийсь період вона відмовлялася вмиватися й розчісуватися, а також змінювати заляпане вбрання. Коли дівчині робили зауваження, вона умисно витирала брудні руки

об коштовні гобелени, а ще заливала чорнилом картини та псувала дзеркала. Однак несподівано це змінювалося одержимістю чистотою: принцеса раптово починала мити вікна і кахлі, прати свої хустинки, а у ванній проводила по дві години.

Очевидними були в Луїзи й ознаки розладу харчової поведінки, зокрема анорексії та булімії. Під час офіційних уcht вона проявляла відразу до їжі, демонстративно не торкалася страв, але вночі пробиралася на кухню і жадібно поїдала все, що вдавалося знайти, включно із недогризками. Бачили принцесу і в саду, де вона потайки давилася в кущах незрілими фруктами чи немитими овочами. Збереглися записи свідків про те, як Луїза наминала редиску, заливши її великою кількістю оцту, і навіть обгризала із конвертів сургучеві печатки. Крім того, вона вживала вино та пиво й нерідко вешталася палацом п'яною.

Деякі дослідники (наприклад, Марта Сібеліна) схильні розглядати вчинки принцеси як наслідок глибокого стресу через раннє заміжжя, як свідому форму бунту проти умовностей іспанського двору і своєрідну помсту. Також висловлювалася версія про наявність у неї розладу дефіциту уваги та гіперактивності.

Існували проблеми і в інтимному житті юної пари. Із погляду сучасності одруження неповнолітніх є абсолютно неприйнятним, однак на початку XVIII ст. придворні з нетерпінням очікували звістки про зачаття спадкоємця. Луїс в одному із листів зізнавався батькові, що кохає дружину й усіляко намагається їй догодити. Проте відомо, що, попри тиск оточення, їхній шлюб довго лишався неконсумованим. На думку біографів, принца, можливо, відштовхувала неохайність партнерки, або ж він ще був психічно і фізично не готовим до сексу. Фактом є те, що за 2,5 роки заміжжя Луїза не мала вагітностей.

Болісно реагуючи на витівки дружини, Луїс дорікав їй, намагався повчати і якось «змусив прочитати письмовий список усіх її дивацтв, оголосивши, що йому увірвався терпець». У такі моменти дівчина починала щиро розкаюватися, просила пробачення, кидалася навколішки і клялася, що виправиться, а потім знову бралася за старе.

Після коронації, що відбулася 1724 р., психічна нестабільність та імпульсивність Луїзи лише загострилися.

цікаво дізнатися

Вона відвідувала месу в халаті, після обіду влаштувала прання, а «до слів короля дослухалася, як до слів кучера». Про дівчину ходили анекдоти, при дворі з неї водночас кепкували й остерігалися її, а поза очі кликали Божевільною королевою.

Криза сталася в липні того ж року, коли під час одного із придворних прийомів Луїза раптово зняла з себе сукню і почала несамовито витирати нею шибки, чим приголомшила всіх присутніх. Луїс у відчай написав своєму батькові: «Я не бачу іншого виходу, як найшвидше ув'язнити її, бо її розлад погіршується». Дівчину під суворим наглядом відвезли до палацу Буен-Ретіро, а всю її французьку свиту було розпущено. Втім незабаром Луїза надіслала чоловікові такого розпачливого листа із каяттям, що він зжалився і вже через 16 днів повернув її назад.

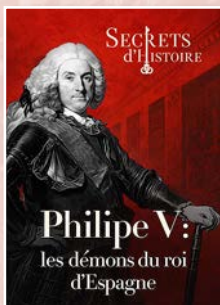
За місяць Луїс захворів на віспу. Луїза доглядала за ним, доки не заразилася й сама, але їй вдалося швидко одужати. Хлопець помер 31 серпня 1724 р., через тиждень після свого 17-ліття. Його 14-річна вдова спочатку залишалася в палаці, але згодом, унаслідок розірвання попередніх домовленостей, її відправили назад до Франції, відмовивши у виплаті належної пенсії.

Цікаво, що весь цей час при дворі перебувала також рідна сестра Луїзи — юна Філіпіна, з якою вони ніколи не були особливо близькими. На відміну від Луїзи, вона виховувалася у монастирі, та прибувши в Іспанію у 7-річному віці, майже одразу ж зачарувала всіх своєю красою, розумом і бездоганними манерами. Філіпіна мала надалі вийти за старшого сина Філіпа V від Ізабелль Фарнезе — свого однолітка Карлоса. Королева відзначала виняткове мистецтво спілкування Філіпіни і характеризувала її як «найгарнішу та наймилішу дівчинку на світі», наділену «розумом янгола». При дворі юну принцесу щиро любили й захоплювалися нею, тому її від'їзд разом із сестрою до Франції став для багатьох справжнім приводом для смутку. На жаль, доля Філіпіни виявилася трагічною: вже у 19-річному віці вона померла від віспи.

Луїза прожила два роки у монастирі, а потім оселилася в Парижі, але рідні стосунків із нею не підтримували. Вона більше не виходила заміж і померла 1742 р. у віці 32 років.

Після смерті Філіпа V, 1746 р., корона Іспанії перейшла до його підстаршого сина Фердинанда, який повною мірою успадкував батькові психічні розлади.

що подивитися

«Філіп V:
демони короля Іспанії»
(2023)

Це не класичний художній фільм, а епізод масштабної телевізійної художньо-документальної програми «Таємниці історії», в якій історичну хроніку, архівні матеріали та коментарі експертів доповнюють костюмовані сцени

за участю професійних акторів. Стрічка зосереджується на найтрагічніших періодах життя Філіпа V, зокрема висвітлює його депресивні кризи, боротьбу із психічним розладом, взаємини з обома дружинами, а також незвичайну роль співака Фарінееллі, чий спів допомагав королю полегшувати напади меланхолії.

«Фарінееллі»
(1994)

Стрічку присвячено життєвій драмі оперного співака Карло Броскі, відомого під сценічним ім'ям Фарінееллі. Значну увагу приділено його багаторічному перебуванню в Іспанії, при дворі короля Філіпа V, де співак став не лише улюбленцем монарха, а й своєрідним «лікарем» його душі. Однією з найяскравіших сцен є епізод із сонячним затемненням, коли митець на заклик «Фарінееллі, поверніть нам сонце» співає для нього, аби повернути йому душевну рівновагу.

що почитати

«Обмін принцесами»
(2017)

Події історичної драми охоплюють 1721–1728 рр. і простежують долі Луїзи Єлизавети Орлеанської, виданої в юному віці за іспанського інфанта Луїса, та інфанти Анни Марії Вікторії, яка так і не стала дружиною Людовика XV. У центрі сюжету — політичні династичні союзи, придворні інтриги та особисті трагедії принцес, які стали заручницями дипломатичних домовленостей. Філіпа V зображено у фільмі як глибоко релігійного монарха, що страждає на психічні розлади й тяжкі напади депресії.

Вівіан Грін
«Божевільні королі. Особиста
травма та доля народів»

Захопливе дослідження зв'язку між психічним здоров'ям монархів і перебігом світової історії. Автор доводить, що психічні розлади правителів напряму впливали на їхні політичні рішення. У книзі розглянуто біографії низки королів, чий ментальні кризи стали причиною державних катастроф, зокрема Філіпа V і його сина Фернандо VI.

Підготувала **Олена Тищенко**

Продовження читайте у наступному номері